

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

หมอ ๑๐ บาทรักษาทุกคน

บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๖

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

หมอ ๑๐ บาทรักษาทุกโรค

บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

ชื่อเรื่อง : หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖ พ่อมหมอบุญมา มุงเพี้ย
ผู้เขียน : นายสันติสุข โสภณศิริ
บรรณาธิการ : นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์
กองบรรณาธิการ : นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ์ นายวีรพงศ์ เกรียงสินยศ
นางสาวกรรณิการ์ ชมภูศรี นายสมักร สมวาง
นางสาวอังคณา บุญทวี

ที่ปรึกษา :

นายแพทย์เปรม ชินวันทนนานนท์ ประธานคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก
หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ
นายแพทย์ธงชัย เลิศวิไลรัตนพงศ์ อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
นายแพทย์ประทีป ธนกิจเจริญ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
นายันทศักดิ์ โชติชนะเดชาวงศ์ ผู้อำนวยการกองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาฯ

ประธานและดำเนินงาน :

- กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- กลุ่มงานแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- กลุ่มงานแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลโคกศรีสุพรรณ
- มูลนิธิสุขภาพไทย

ภาพและข้อมูล :

- นายอภิวัฒน์ แสงวงศ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นางวชิรา ถามุลแสน โรงพยาบาลโคกศรีสุพรรณ
- นางสาวภารวีร์ ยันตะพันธ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- นางสาวภาคจิรา มุงเพี้ย นักศึกษาคณะทรัพยากรธรรมชาติและ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสกลนคร

พิมพ์ : นางสาวสุภาพร บุญปรก
จัดทำโดย : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
อำนวยการ : คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ
พิมพ์ที่ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี เอ็น เอส ครีเอชั่น

เลขที่ ๖๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐

โทร ๐-๒๑๑๗-๓๖๑๙ โทรสาร ๐-๒๑๑๗-๓๖๒๐

ISBN: ๙๗๘-๖๑๖-๕๖๙-๐๑๙-๕

สารบัญ

๖

คำประกาศเกียรติคุณ

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖
พ่อมหมอบุญมา มุงเพี้ย

๑๐

ประวัติหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๔

พ่อมหมอบุญมา มุงเพี้ย

หมอ ๑๐ บาทรักษาทุกโรค

บ้านนามน ตำบลตองโขบ

อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

๓๒

ภูมิปัญญา สมุนไพรพื้นบ้าน

๔๔

หลักเกณฑ์ และแนวทางการคัดเลือก

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖

๕๖

คำสั่งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก
หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๒

คำนำ

กิจกรรมสำคัญที่ทำให้องค์การอนามัยโลกมีบทบาทสูงเด่นเป็นที่ยอมรับของประเทศสมาชิกทั่วโลก และสามารถทำให้ประเทศต่างๆ ผลักดันงานที่มีคุณภาพอย่างสูงต่อประชาชนทั่วโลก คือ มติที่จะร่วมกันบรรจุเป้าหมาย “สุขภาพดีถ้วนหน้าเมื่อ ปี ๒๕๔๓” (Health For All By the Year 2000)

ในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคมดังกล่าว คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องได้ประชุมพิจารณาถ้อยคำสำคัญที่ต่อมารู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ การสาธารณสุขมูลฐาน และนโยบายสำคัญประการหนึ่ง คือ การกำหนดว่าจะต้องนำการแพทย์ดั้งเดิมของแต่ละประเทศ และท้องถิ่นมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ด้วย เพราะลำพังการแพทย์แผนปัจจุบันย่อมไม่เพียงพอที่จะทำให้ประชาชนบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าได้

จากนโยบายดังกล่าว องค์การอนามัยโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการจำนวนมากเพื่อรองรับ และแม้จะล่วงเลย พ.ศ. ๒๕๔๓ มานานแล้ว องค์การอนามัยโลกก็ยังคงนโยบายดังกล่าวสืบมา ดังปรากฏว่าได้มี “ยุทธศาสตร์การแพทย์ดั้งเดิม พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๘” และในปี ๒๕๕๒ สมัชชาอนามัยโลกได้มีมติ ที่ ๖๒.๑๓ ให้ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลก พัฒนายุทธศาสตร์ฉบับนั้น และได้มีการดำเนินการจนได้เป็น “ยุทธศาสตร์การแพทย์ดั้งเดิม พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๖ ขององค์การอนามัยโลก” (WHO Traditional Medicine Strategy 2014-2023) ประกาศใช้เป็นเสมือนเข็มทิศ และอุปกรณ์ในการพัฒนางานการแพทย์ดั้งเดิมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

นำยินดีที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมงานกับองค์การอนามัยโลกอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานหลายเรื่องที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชมจากนานาประเทศ งานด้านการแพทย์ดั้งเดิมก็เป็นงานหนึ่งที่มีความก้าวหน้าเป็นที่

ประจักษ์ ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่ส่งเสริมการยอมรับในการแพทย์ดั้งเดิมของไทยคือการยกย่องประกาศเกียรติคุณของหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นครั้งแรก จนถึงปัจจุบันเป็นครั้งที่ ๑๓

การคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติปี ๒๕๖๖ ดำเนินการคล้ายคลึงกับหลายปีที่ผ่านมา โดยมีคณะทำงานกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกอย่างเป็นระบบ นำยินดีกองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้ดำเนินการคัดเลือกหมอไทยดีเด่นจากระดับจังหวัดและระดับเขต มาคัดเลือกเหลือเป็นระดับภาค ๔ ภาค จนได้หมอไทยดีเด่น ปีนี้มีข้อขัดข้องบางประการ ในขั้นแรกซึ่งมิได้ลงพื้นที่ทั้ง ๔ ภาค เมื่อดำเนินการคัดเลือกเหลือ ๒ ท่าน ตามเกณฑ์แล้วจึงได้ลงพื้นที่ พบว่าทั้งสองท่านมีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาก ประกอบกับปีนี้เป็นวาระครบรอบ ๒ ทศวรรษของการจัดงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ จึงเห็นพ้องต้องกันเลือกทั้ง ๒ ท่าน คือหนึ่ง พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย สอง พ่อหมอประวิทย์ แก้วทอง

ขอขอบคุณทุกท่าน และทุกหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานนี้ หวังว่างานนี้จะเป็นส่วนหนึ่ง ในการพัฒนาการแพทย์ดั้งเดิมของไทย ให้เจริญวัฒนาสถาพร ก่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนบนผืนแผ่นดินไทย ยิ่งๆ ขึ้นไป

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

ประธานกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ

คำประกาศเกียรติคุณ

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๖

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย หมอ ๑๐ บาทรักษาทุกโรค

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย เกิดเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่หมู่บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ปัจจุบันอายุ ๗๙ ปี เป็นบุตรชายคนโตของพ่อใหญ่เคียนซึ่งเป็นหมอพื้นบ้านผู้เป็นที่พึ่งของชาวบ้านในหมู่บ้านซึ่งห่างไกลความเจริญ พ่อหมอบุญมาจึงคลุกคลีกับหมอพื้นบ้านมาตั้งแต่เกิด ในยุคนั้นที่แม้แต่ตัวจังหวัดสกลนครก็ยังไม่มียังมีโรงพยาบาล นอกจากเรียนรู้จากพ่อแล้ว พ่อหมอบุญมาได้ศึกษาเรียนรู้จากครูอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านต่างๆ อีก ๗ ท่าน ได้แก่ อาจารย์อู๋ย ผู้เชี่ยวชาญด้านการอยู่กรรม (อยู่ไฟ) การถอดกระดูก การจัดกระดูก อาจารย์แย้ม ผู้เชี่ยวชาญด้านอักษรธรรมในก้อมไบลาน อาจารย์จี และอาจารย์เพ็ง ผู้เชี่ยวชาญการรักษาไข้หมากไม้ อาจารย์เคียน (บิดา) ผู้เชี่ยวชาญการรักษาไข้ อากาเด็ก ร้องไห้กลางคืน เป็นต้น พ่อหมอบุญมา ได้ฝึกฝน เรียนรู้จากการติดตามครูอาจารย์ไปดูแลรักษาผู้ป่วย จนแตกฉาน โดยผ่านพิธีมอบตัวเป็นศิษย์ ตั้งแต่เมื่ออายุได้ ๑๔ ปี ด้วยการปฏิญาณตนต่อพระธาตุพนม พระพุทธเจดีย์อันเป็นที่เคารพของประชาชนทั้งสองฝั่งโขง ที่จะซื่อสัตย์ต่อผู้ป่วย ไม่เห็นแก่ลาภ ไม่หลอกลวงผู้ป่วย

พ่อหมอบุญมามีอาชีพหลักเหมือนชาวบ้านทั่วไปคือการทำนา การประกอบอาชีพหมอพื้นบ้านมุ่งช่วยเหลือชาวบ้านเป็นหลัก ด้วยการคิดค่าบูชาครูเพียง ๑๐ บาท และค่ายาสมุนไพรแต่ละ ๕ บาท เท่านั้น ด้วยความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมและมุ่งช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยความเมตตา ทำให้ชาวบ้านบอกกันปากต่อปาก มีผู้มาขอรับการรักษาจำนวนมาก เฉลี่ยเดือนละราว ๑ พันคน ตลอดชีวิตอันยืนยาวของท่าน จึงให้การดูแลรักษาช่วยเหลือผู้ป่วยไปแล้วหลายแสนคน จนได้รับยกย่องอย่างกว้างขวางด้วยรางวัลต่างๆ มากมาย ได้แก่

ปี พ.ศ.๒๕๕๘

- หมอไทยดีเด่น เขตสุขภาพที่ ๘
- หมอไทยดีเด่นจังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ.๒๕๕๙

- หมอไทยดีเด่น เขตสุขภาพที่ ๘
- หมอไทยดีเด่น จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ.๒๕๖๑

- หมอไทยดีเด่น เขตสุขภาพที่ ๘
- หมอไทยดีเด่น จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ.๒๕๖๒

- หมอไทยดีเด่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- หมอไทยดีเด่นจังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ.๒๕๖๔

- หมอไทยดีเด่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- หมอไทยดีเด่น จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ.๒๕๖๕

- หมอไทยดีเด่น จังหวัดสกลนคร

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖

- หมอไทยดีเด่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- หมอไทยดีเด่น เขตสุขภาพที่ ๘
- หมอไทยดีเด่น จังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ ได้พิจารณาแล้วมีมติเอกฉันท์คัดเลือกและประกาศเกียรติคุณ พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย เป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖

ประวัติ หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๖

ประวัติชีวิต พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖

- เกิด : วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๘๗ ปัจจุบันอายุ ๗๙ ปี
- ภูมิลำเนา : บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร
- บิดามารดา : นายเคียน มุงเพี้ย และนางดา มุงเพี้ย เป็นบุตรคนโตในจำนวนพี่น้อง ทั้งหมด ๗ คน
- การศึกษา : จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านโคกนามน ตำบลตองโขบ อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ไม่เคยจบเรียน
- ครอบครัว : สมรสกับนางปรางทิพย์ มุงเพี้ย มีบุตรธิดา ๓ คน หญิง ๒ ชาย ๑
- การเลี้ยงชีพ : ทำนา
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๔ (บ้านนามน) ตำบลตองโขบ อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ๔๗๐๐๐

เป็นผู้ได้รับใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมไทย ใบอนุญาตเลขที่ พท.ว.๑๘๒๖๖

เกียรติภูมิ ผลงานและรางวัลที่ได้รับ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖

- หมอไทยดีเด่นระดับภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๖
- หมอไทยดีเด่นระดับเขตสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๖
- หมอไทยดีเด่นระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๖

ปี พ.ศ.๒๕๖๕

- หมอไทยดีเด่นระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๕

ปี พ.ศ.๒๕๖๔

- หมอไทยดีเด่นระดับภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๔
- หมอไทยดีเด่น ระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๔

ปี พ.ศ.๒๕๖๒

- หมอไทยดีเด่นระดับภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๒
- หมอไทยดีเด่นระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๒

ปี พ.ศ.๒๕๖๑

- หมอไทยดีเด่นระดับเขตสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑
- หมอไทยดีเด่นระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑

ปี พ.ศ.๒๕๕๙

- หมอไทยดีเด่นระดับเขตสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๙
- หมอไทยดีเด่น ระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๙

ปี พ.ศ.๒๕๕๘

- หมอไทยดีเด่นระดับเขตสุขภาพ เขตสุขภาพที่ ๘
- หมอไทยดีเด่นระดับจังหวัดสกลนคร ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๘

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

หมอ ๑๐ บาท รักษาทุกโรค

บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย เป็นหมอพื้นบ้านผู้อุทิศตนบำบัดรักษาความเจ็บไข้ให้กับชาวบ้านยากจนตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๑ (เมื่ออายุ ๒๕ ปี) จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๖๖) เป็นเวลายาวนานถึง ๕๕ ปี โดยไม่คิดค่ารักษา นอกจากค่าบูชาครูครั้งละ ๑๐ บาท ค่ายาเม็ดละ ๕ บาทเท่านั้น จึงได้รับสมญานามว่า “หมอ ๑๐ บาท รักษาทุกโรค” มีสถิติผู้ป่วยที่ได้รับการรักษากับพ่อหมอบุญมาหลายแสนคน เฉลี่ยถึงเดือนละราว ๑,๐๐๐ คน เริ่มต้นจากการเป็นที่พึ่งของผู้ป่วยในหมู่บ้านเดียวกัน และหมู่บ้านใกล้เคียง ในสมัยที่ยังไม่ได้ก่อตั้งโรงพยาบาลอำเภอตองโขบ และโรงพยาบาลจังหวัดสกลนคร กับโรงพยาบาลนครพนมก็อยู่ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก แม้เมื่อโรงพยาบาลอำเภอขนาด ๑๐ เตียงเปิดบริการในปีพ.ศ.๒๕๒๘ แต่ก็ยังมีผู้ป่วยทั้งใกล้ ไกลพากันมารักษาที่บ้านของพ่อหมอบุญมาจำนวนมาก ทุกวัน ตั้งแต่ ๗ โมงเช้าจรดค่ำ ทั้งนี้เพราะกิตติศัพท์ความเชี่ยวชาญในการรักษาได้ผล ครอบคลุมได้

หลายโรค สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยมาก มีการ “บอกเล่าปากต่อปาก” ชื่อของพ่อหมอบุญมาแห่งบ้านนามน จังหวัดสกลนครจึงเป็นที่รู้จักในวงกว้าง มีผู้มารับการรักษามากขึ้น จากต่างอำเภอและต่างจังหวัด เช่น ขอนแก่น หนองคาย บึงกาฬ มุกดาหาร สระบุรี ถึงกรุงเทพฯ และมีชื่อเสียงข้ามแดนไปถึงฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บ่อยครั้งมีผู้ป่วยหลายรายมานอนรอรับการรักษาในบริเวณบ้านของท่านตั้งแต่เวลาเช้ามืด ตั้งแต่ตี ๕ จึงเป็นที่มาให้ผู้มีจิตศรัทธาช่วยสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มารับการรักษาเป็นจำนวนมาก เช่น ห้องน้ำ เฟิงพัก เป็นต้น

นอกจากมีเมตตาจิตกับผู้ป่วยแล้ว พ่อหมอบุญมายังสงเคราะห์คนในชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยมารับการรักษาเป็นจำนวนมาก ท่านก็อนุญาตให้ชาวบ้านในชุมชนเข้ามาตั้งร้านขายของบริการอาหาร น้ำดื่ม ขนม ของพื้นบ้าน และพืชผักสวนครัว เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้ โดยไม่คิดค่าเช่าที่แต่อย่างใด ด้วยคุณธรรม และความรู้ความชำนาญในการรักษาโรคให้แก่ชุมชนมาเป็นเวลายาวนาน

ร่วม ๓๐ ปี พ่อหมอบุญมาจึงได้รับเลือกให้ขึ้นทะเบียนเป็นหมอพื้นบ้านอย่างเป็นทางการ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ และต่อมาจึงได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขากายแพทย์แผนไทย ประเภทเวชกรรมไทย ตาม พ.ร.บ.การประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓๓(๑)(ค) จากกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งต่อมาก็ได้รับการรับรองให้มีศักดิ์และสิทธิ์เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สาขาเวชกรรมไทย ตามพ.ร.บ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๖

ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ระยะแรกพ่อหมอบุญมา มิได้หยุดการให้บริการรักษาโรคแม้จะมีผู้ป่วยลดน้อยลงเหลือเพียงวันละ ๕-๑๐คน ท่านได้ใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ภายในเรือนพยาบาลของท่านอย่างเคร่งครัด และเมื่อต้องปิดรับการรักษาที่บ้านลงในช่วงต้นปีพ.ศ.๒๕๖๕ ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่ท่านก็ยังทำการจัดส่งยาให้ผู้ป่วยรายเก่าทางไปรษณีย์ตลอดทุกเดือน และได้ใช้ช่วงเวลาดังกล่าวทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขลงพื้นที่เยี่ยมให้กำลังใจและแนะนำการปฏิบัติตัวให้กับชาวบ้าน ปัจจุบันเรือนพยาบาลของพ่อหมอบุญมาได้เปิดให้บริการเป็นปกติแล้ว มีผู้ป่วยมารับการรักษาจำนวนมากทั้งเข้า-ป่วย ตกค้ำยังมีเปิดรักษาโรคเด็กเป็นพิเศษ ด้วยค่าบูชาครู ๑๐ บาทรักษาทุกโรคซึ่งยื่นพื้นราคานี้มาตลอดครึ่งศตวรรษไม่เคยเปลี่ยนแปลง

باءหลอมหมอจิตอาสา แห่งบ้านนามน สกลนคร

บ้านนามน เป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอโคกศรีสุพรรณ ซึ่งเป็นอำเภอชายขอบของจังหวัดสกลนคร ไม่ไกลจากฝั่งแม่น้ำโขงติดพรมแดนประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้จะเคยเป็นหมู่บ้านชายแดนท่ามกลางความเจริญ แต่บ้านนามนก็มีชื่อเสียงในทางพระพุทธศาสนาของภาคอีสาน เพราะครั้งหนึ่งหลวงปู่เสาร์ กนตสีโลและหลวงปู่มั่น ภริทตโตพระอาจารย์กรรมฐานใหญ่เคยธุดงค์มาปลุกกลด ณ หมู่บ้านแห่งนี้ โดยหลวงปู่มั่นเองได้กลับมาจำพรรษาที่นี่อีกครั้งหนึ่งในปีพ.ศ.๒๔๘๖ ดังมีวัดป่านามนนิมิตต์หรือวัดป่าบ้านนามนเป็นพยานหลักฐานอยู่ ซึ่งแสดงว่าบ้านนามนเป็นแหล่งรุกรวมล สัปายะเหมาะแก่การปฏิบัติธรรมกรรมฐาน แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือเป็นเครื่องแสดงว่า ไทบ้านนามนเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดี และหมู่บ้านอันเป็นสัปายนิคมแห่งนี้เองเป็นที่กำเนิดของหมอพื้นบ้านผู้มีคุณธรรมหลายท่าน ผู้เป็นที่พึ่งของไทบ้านในยามเจ็บไข้ได้ป่วย

พ่อหมอบุญมา มุงเพี้ยถือกำเนิดในบ้านนามนเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๗ อันเป็นปีรุ่งขึ้นหลังจากที่หลวงปู่่มมมาอยู่จำพรรษาอบรมกรรมฐานให้แก่พุทธบริษัทที่เดินทางมาทั่วสารทิศ บิดาของพ่อหมอบุญมา ชื่อ พ่อใหญ่เคียน เป็นหมอพื้นบ้านคนหนึ่งซึ่งเป็นที่พึ่งฝากฝังไข้ของชุมชน ในยุคที่โรงพยาบาลจังหวัดยังไม่เกิด ในฐานะลูกคนหัวปี จึงกล่าวได้ว่า พ่อหมอบุญมาได้คลุกคลีกับหมอพื้นบ้านมาตั้งแต่ลืมตาดูโลกและเริ่มฉายแววความเป็นหมอน้อยมาตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ คลุกคลีกับ นายเคียน มุงเพี้ย เป็นทั้งพ่อและอาจารย์ผู้สอนเรียนวิชาสมุนไพรและเป่าให้เด็กที่ป่วยเป็นไข้ กระทั่งอายุ ๑๔ ปี (พ.ศ.๒๕๐๑) ท่านได้เข้าพิธีมอบตัวเป็นศิษย์อย่างเต็มตัวตามธรรมเนียมปฏิบัติด้วยการยกขัน ๕ พร้อมกับคำบูชาครู ๑๒ บาท โดยอาจารย์เคนเป็นครูหมอจากประเทศลาว มารักษาอาการป่วยแขนขาไม่มีแรงคนป่วยในฝั่งไทย และได้พาหมอบุญมาไปตั้งสัจปฏิญาณต่อหน้าพระธาตุพนม พ่อหมอบุญมายังจดจำวันนั้นได้ดี วันที่ครูหมอพาศิษย์น้อยเช่นท่าน ไปตั้งสัจปฏิญาณต่อหน้าพระธาตุพนม ซึ่งเป็นพุทธเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดแห่งดินแดนศรีโคตรบูรณ์ ว่า

“ข้าน้อยผู้สืบทอดวิชาในการรักษา จะมีความซื่อสัตย์ต่อผู้ป่วย ไม่โลภเห็นแก่ลาภ ไม่หลอกลวงผู้ป่วย อาทิจบปฏิบัติในการรักษา จะมีเพียงค่าขึ้นขันธบูชาครูครั้งละ ๑๐ บาท ค่ายามดละ ๕ บาท ไม่ให้เรียกร้องค่ารักษาจากผู้ป่วยมากกว่านี้ หากผิดคำสาบาน ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงโทษให้มอันเป็นไป”

โดยนัยนี้การเป็นหมอพื้นบ้าน จึงมิใช่อาชีพที่แสวงหารายได้ แต่เป็นการทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ป่วยตามความสามารถ ด้วยธรรมจรรยา หลังจากประกอบพิธีมอบตัวเป็นศิษย์แล้ว พ่อบุญมาจึงได้เริ่มเรียนรู้วิชาหมอพื้นบ้านกับครูบาอาจารย์แบบตัวต่อตัว โดยเป็นนักเรียนฝึกหัดติดตามครูไปสังเกตการณ์เรียนรู้การรักษาผู้ป่วยจริงอย่างใกล้ชิด ครูบาอาจารย์ของพ่อหมอบุญมาซึ่งทราบชื่อแน่ชัดมีด้วยกัน ๗ ท่าน แต่ละท่านมีความรู้ความชำนาญในขนบการรักษาแบบหมอพื้นบ้านอีสานทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

(๑) นายเคียน มุงเพี้ย (บิดา) : รักษาเด็กร้องไห้กลางคืน ส่วนใหญ่จะต้องรักษาตอนกลางคืนด้วย มีความชำนาญเรื่องไข้ตัวร้อนไข้มาลาเรีย เด็กร้องไห้ตอนกลางคืนโดยไม่ทราบสาเหตุ ปัจจุบันคืออาการโคลิค (colic)

(๒) นายเคน ไม่ทราบนามสกุล คนเวียงจันทน์ ประเทศลาว มีความชำนาญรักษาอาการอัมพฤกษ์ อัมพาต เป็นหมอยาสมุนไพร เป็นผู้บอกรวิจักรตรวจรักษา

(๓) นายจี ไม่ทราบนามสกุล คนบ้านนามน อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีความชำนาญ เรื่องไข้หามกไม้ (หมายถึงชื่อเรียกไข้ที่เกิดจากป่าหรือเกิดจากการเปลี่ยนฤดูช่วงต้นฝนและปลายฝน ปัจจุบันได้แก้ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก เป็นต้น) ไข้ร้อนใน ไข้รากสาด อีสุกอีใส การกินของชะล่า (ของแสลงโรค) มีข้อห้ามเรื่องกินของชะล่าหรืออาหารแสลงโรค

(๔) นายอู๋ วงศ์เครือศรี คนบ้านหนองบัวงาม อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีความชำนาญ เรื่องการอยู่กรรม (การดูแลรักษาสตรีคลอดบุตรด้วยการอยู่ไฟหลังคลอด) การจอตกระตุก (การรักษากระตุก ด้วยการจอตกระตุก นวดน้ำมันสมุนไพร และการเข้าเฝือก)

(๕) นายเพ็ง ไม่ทราบนามสกุล บ้านใหม่ศรีสุพรรณ อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีความชำนาญ เรื่องไข้หามกไม้ ไข้ร้อนใน อีสุกอีใส กินของขะล่ำ(ของแสดงโรค) และโรคต่างๆเหมือนอาจารย์จีทุกประการ

(๖) นายชัย ไม่ทราบนามสกุล คนบ้านห้วยหีบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีความชำนาญ ไล่ผีปอบ ผีเข้า

(๗) นายแย้ม ไม่ทราบนามสกุล คนบ้านห้วยหีบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ มีความชำนาญ เรื่องตัวอักษรธรรม ด้วยสมุนไพร และการตรวจผู้ป่วย มีความเชี่ยวชาญด้านการอ่านเขียนตัวอักษรธรรมในก้อมไบลาน หรืออักษรในคัมภีร์ไบลานอีสานความรู้สมุนไพรพื้นบ้านและการตรวจวินิจฉัยโรค

ในระหว่างที่พ่อหมอบุญมาได้ศึกษาภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านกับครูบาอาจารย์ต่างๆ อย่างเป็นทางการ เป็นเวลาถึง ๑๐ ปีนั้น ต้องเรียนคาถาขยันนอนเดียวเป็นเวลา ๗ ปี (ห้ามยุ่งเกี่ยวทางเพศกับสตรี) เมื่อพ่อบุญมาอายุได้ ๒๔ ปี ได้เรียนรู้วิชาจากครูบาอาจารย์ทั้ง ๗ ท่านจนแตกฉาน จนได้ชื่อว่าเป็นหมอผู้มีวิชาหลายด้าน กล่าวคือ เป็นทั้งหมอฮากไม้ (หมอรักษาด้วยยาสมุนไพร) หมอเป่า (หมอรักษาด้วยการเป่ามนต์คาถา) หมอธรรม (หมอรักษาด้วยพิธีกรรมบำบัด) หมอเฝ้า (หมอปราบผี) หมอมอ (หมอดูฤกษ์ยาม ทำนายโชคชะตาราศีและพยากรณ์ดิน ฟ้า อากาศ) แต่ยังคงต้องผ่านการทดสอบความรู้อีก ๑ ปี จึงได้รับอนุญาตให้ทำการรักษาโรคได้ การทดสอบความรู้ขั้นสุดท้ายมี ๓ ด้านด้วยกัน คือ

ด้านแรก : การดูดวง ต้องดูดวงคนจำนวน ๑๐ คน ให้ถูกต้องแม่นยำทั้ง ๑๐ คน

ด้านที่ ๒ : การพยากรณ์สภาพดิน ฟ้าอากาศ ให้ถูกต้องแม่นยำเช่นกัน คือสามารถบอกได้ว่าปีนี้จะแล้งหรือฝนตกมาก ควรหว่านกล้าหรือดำนาช่วงเวลาใด เป็นต้น

ด้านที่ ๓ : การไล่ผี ต้องสามารถไล่ผีได้หรือแก้ไขสิ่งที่ผิดธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ และสามารถตามของที่หายกลับคืนมาได้ ปรากฏว่าพ่อหมอบุญมาผ่านการทดสอบวิชาทั้ง ๓ ด้าน จึงสามารถเป็นหมอพื้นบ้านผู้มีวิชาวาด้าน ในการรักษาผู้ป่วยได้เมื่ออายุเข้าวัยเบญจเพสพอดี โดยต้องยึดถือข้อปฏิบัติตนของหมอพื้นบ้านอย่างเคร่งครัดตลอดชีวิต คือ

- (๑) ในทุกวันพระ ต้องแต่งขันธ ๕ เพื่อให้ครูบาอาจารย์
- (๒) ในทุกวันพระใหญ่ ต้องแต่งขันธ ๘ เพื่อให้ครูบาอาจารย์
- (๓) ในช่วงเทศกาลงานพระธาตุพนมประจำปี ต้องไปกราบสักการะพระธาตุพนมทุกปี
- (๔) ต้องไปใส่บาตรที่วัดทุกเช้า ก่อนจะรักษาผู้ป่วย

นอกจากนี้ท่านยังห้ามบริโภคมังสา (เนื้อสัตว์) ๑๐ อย่างที่พระภิกษุห้ามฉัน (คือห้ามบริโภคเนื้อ มนุษย์ ช้าง ม้า สุนัข งู สิงโต เสือโคร่ง เสือดาว เสือเหลือง และหมี นอกจากนี้ท่านยังห้ามบริโภคเนื้อจำพวกลิงและแมวด้วย ทั้งยังห้ามดื่มเหล้า-เบียร์โดยเด็ดขาด ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อห้ามสำคัญสำหรับหมอหนุ่มคือ ห้ามแต่งงานจนกว่าจะรักษาผู้ป่วยครบ ๑๐ ปี เป็นเหตุให้พ่อหมอบุญมามีครอบครัวเมื่ออายุมากแล้ว แม้ชีวิตของหมอพื้นบ้านอีสานจะมีวัตรปฏิบัติอยู่ในเบญจศีลและอุโบสถศีลเคร่งครัด แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านมิได้แตกต่างจากชาวบ้านทั่วไปคือ การหาเลี้ยงชีพด้วยการทำนาเป็นหลัก ส่วนสถานภาพหมอพื้นบ้านนั้นเป็นงานจิตอาสาเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในยามเจ็บไข้ได้ป่วย มิใช่เป็นอาชีพแสวงหารายได้

อาการเจ็บป่วยหรือโรค ที่ทำให้การรักษาบ่อย

จากประสบการณ์ในการรักษาเยียวยาผู้ป่วยมาตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปี พบว่ามีผู้ป่วยจำนวนมากมาหาพ่อหมอบุญมาด้วยอาการโรคต่างๆ จำนวน ๑๖ โรค ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ไขมันอุดตันในเส้นเลือด โรคอัมพฤกษ์-อัมพาต กล้ามเนื้ออ่อนแรง ริดสีดวงทวาร ภูมิแพ้ ต่อมทอนซิลอักเสบ ไทรอยด์ คอพอก ฝี ต่อมลูกหมากโต มะเร็งตับ มะเร็งลำไส้ มะเร็งในถุงน้ำดี และโรคเอดส์

กระบวนการรักษาโรค ของหมอพื้นบ้านอีสาน

บนเรือนพยาบาลของพ่อหมอบุญมามีป้ายประกาศขั้นตอนการรักษาผู้ป่วยอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติได้ตัดสินใจเองในการเลือกรับการรักษาตามกระบวนการพิธีกรรมบำบัดและสมุนไพรมบำบัดของพ่อหมอบุญมา ดังนี้

ขั้นตอนแรก : การบูชาครู

(๑) พ่อหมอบุญมาแต่งขันธ ๕ เพื่อสักการะและระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ก่อนทำการรักษาผู้ป่วย โดยถวายค่าบูชาครูที่ผู้ป่วยมอบให้ครั้งละ ๑๐ บาท ค่ายามดละ ๕ บาท

(๒) ผู้ป่วยแต่งขันธ ๕ บูชาครูก่อนรับการรักษาทุกครั้ง ประกอบด้วย เทียน ๑ คู่ ดอกไม้สีขาว ๑ คู่ พร้อมด้วยเงิน ๑๐ บาท ค่ายามดละ ๕ บาท

ขั้นตอนที่ ๒ : การตรวจโรคโดยการส่องโรคและตรวจชีพจร

การตรวจโรคแต่ละครั้ง พ่อหมอบุญมา จะตรวจครั้งละ ๑ ชันธ ต่อจำนวนผู้ป่วย ๑๐ คน โดยตรวจทีละ ๒ คน ให้ผู้ป่วยหนุนหมอนนอนบนเสื่อคนละผืน โดยพ่อหมอนั่งอยู่ตรงกึ่งกลางระหว่างผู้ป่วย

จากนั้นจึงทำการตรวจโรคด้วยวิธีการที่เรียกว่า “การส่องโรค” โดยมีอุปกรณ์คือ ขันน้ำและเทียน ๑ เล่ม จุดส่องดูทั่วร่างกายของผู้ป่วย เพื่อตรวจหาบริเวณที่ผิดปกติหรือจุดที่เกิดโรคพร้อมกับใช้นาฬิกาประกอบกับการจับชีพจรที่ข้อมือผู้ป่วยเพื่อสัมผัสจังหวะและอัตราการเต้นของชีพจรที่สัมพันธ์กับการเดินของเข็มวินาทีของนาฬิกาใน ๑ นาที ว่ามีการเต้นผิดปกติอย่างไร

ขั้นตอนที่ ๓ : ขานชื่อโรคของผู้ป่วย

เมื่อตรวจอาการของผู้ป่วยจนแน่ชัดแล้ว พ่อหมอบุญมาจะวินิจฉัยว่าเป็นโรคอะไร แล้วขานชื่อโรคให้ผู้ป่วยรับทราบ จากนั้นจะพูดคุยกับผู้ป่วยด้วยสืหนั๋มยั๋มเป็นการให้กำลังใจผู้ป่วย ว่าอาการจะดีขึ้น ท่านจะปฏิบัติตามขั้นตอนนี้กับผู้ป่วยจนครบจำนวน ๑๐ คน ต่อ ๑ ชั้น จากนั้นจึงให้ผู้ป่วนั่งรอรับยา

ขั้นตอนสุดท้าย : การจัดตำรับยาสำหรับผู้ป่วย

หลังตรวจโรคผู้ป่วยครบทุกชั้นทุกคนแล้ว พ่อหมอบุญมาจะสับสมุนไพร เตรียมยาให้ผู้ป่วยใหม่ทุกครั้งและนำยาที่สับเป็นพ่อนแล้วมัดด้วยตอกเป็นชุดตำรับให้เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วยแต่ละโรคในแต่ละวัน จากนั้นเลขาหมอชื่อ นายจำปี วรคุณธรรมจะขานเรียกผู้ป่วยให้มารับยาตำรับทีละชั้น ชั้นละ ๑๐ คน เรียงตามลำดับก่อนหลัง ทีละคนโดยมีการขานชื่อโรคด้วย พ่อหมอบุญมานำมดยาใส่พานทำพิธีปลุกเสกกำกับยาก่อนแล้วจึงนำมาจ่ายให้ผู้ป่วยด้วยมือของท่านเองจนครบทุกคน

เปิดคลินิกตอนเย็น เพื่อรักษาโรคเด็ก

พ่อหมอบุญมาเปิดรักษาผู้ป่วยที่เป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่ ๗ โมงเช้าจนตกเย็น ครั้นพลบค่ำท่านรับรักษาผู้ป่วยเด็กเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่มีอาการร้องไห้ตอนกลางคืน เป็นไข้ตัวร้อน ท้องอืดท้องเฟ้อ เป็นต้น

แหล่งสมุนไพร ที่ใช้ในตำรับยา

พ่อหมอบุญมาได้รับการสืบทอดความรู้ในการเก็บยาสมุนไพรมาจากครูบาอาจารย์ทั้ง ๗ ท่าน สมุนไพรส่วนใหญ่ที่นำมาเข้าตำรับยารักษาผู้ป่วยเกือบทั้งหมด ได้จากสมุนไพรที่ปลูกในที่ดินของท่านเอง ได้แก่ กำแพงเจ็ดชั้น วานชักมดลูก ไม้พุงหมู ส้มอ ส่วนสมุนไพรที่เก็บเองตามป่าธรรมชาติใกล้บ้าน ได้แก่ พญามือเหล็ก หมอยสาวแก่ หรือ ยานลิเถาจากทุ่งนา ขมิ้นต้น ไม้ลังกา กำแพงเจ็ดชั้น และมีบางชนิดที่ซื้อจากร้านขายสมุนไพรในเมือง ในการจัดเตรียมเครื่องยานั้น พ่อหมอบุญมามีกฎว่า จะต้องใช้สมุนไพรที่ใหม่สดเท่านั้น จะเก็บหาสมุนไพรเมื่อมีผู้ป่วยมาหา ไม่เตรียมยาไว้ล่วงหน้าและไม่บรรจุใส่ถุงไว้ แต่จะทำใหม่วันต่อวันตามจำนวนที่ต้องใช้จริง

กรรมวิธีการใช้ยา

ยาต้ม

ด้วยยาหลักที่พ่อหมอบุญมาใช้ประกอบยาในทุกตำรับ ได้แก่ ประดง ปิบ กำแพงเจ็ดชั้น หมอยสาวแก่ และบวบลม ส่วนตัวยาเสริมคือ เครือเขาเกลบ ท่านจะมอบมัตยาสมุนไพรให้ผู้ป่วยนำไปต้มเอง เมื่อได้รับยาแล้ว มีข้อห้ามคือ

- (๑) ห้ามแกต้กกที่มัตยา
- (๒) ห้ามดื่มตัวยา ห้ามเป่ามัตยา หรือน้ำต้มยา
- (๓) ห้ามคนอื่นกินด้วย แต่ช่วยต้มตัวยาให้ได้
- (๔) ต้มยาเรียงลำดับจากจำนวนเลข

(๕) เมื่อต้มยาจนสียาจืด จึงเริ่มต้มมัตต่อไปโดยใส่มัตยาลงในหม้อ เวลาต้มเติมน้ำท่วมยาต้มให้เดือด แล้วรินแต่น้ำดื่ม กิน ๓ เวลา เช้า กลางวัน เย็น และต้องกินยาตอนร้อนๆ หรืออุ่นๆ (ขามตราไก่) จนกว่า

ยาจืด กินจนกว่ายาจะหมด และมาตรวจกับหมอบุญมาใหม่เพื่อจะจัดยาสูตรใหม่ให้ตรงกับอาการและโรคที่เป็นในปัจจุบัน (หากไม่ถูกกับโรคเปลี่ยนยาใหม่ฟรี)

ยาอาบ

กรณีที่ใช้ผู้ป่วยเป็นโรคผิวหนังหมอบุญมาจะใช้ยาห่อผ้าขาวแช่น้ำอาบจนกว่าโรคจะหาย

ยาฝน

นอกจากใช้ตัวยาที่เป็นพืชสมุนไพรแล้ว พ่อหมอบุญมายังมีสมุนไพรที่ใช้สัตว์วัตถุจำพวกกระดูก เขา เขี้ยว เปลือกหอยต่างๆ เป็นยาฝน มีฤทธิ์เย็นสำหรับดับพิษร้อนถอนพิษไข้

ข้อแนะนำเรื่องของการแสดงต่อโรค

หมอบุญมาจะทำเอกสารกำกับยาให้ผู้แต่ละราย ใ้หังดของแสดงระหว่างการรับประทานยา ได้แก่ เครื่องในสัตว์ สัตว์ปีก กุ้ง หอย อาหารทะเล น้ำมันหมู ของหมักดอง ของหวาน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ทุกประเภท หรือแม้กระทั่งดั่งคำของโปรดของชาวอีสาน เพราะอาหารและเครื่องดื่มดังกล่าวจะทำให้อาการโรคกำเริบขึ้น

การติดตามผลการรักษา

เฉพาะกรณีที่เป็นผู้ป่วยหนัก ท่านจะติดตามเพื่อประเมินผลการรักษา เช่น ผู้ป่วยอัมพาต ผู้ป่วยมะเร็ง ท่านจะติดตามโดยการโทรศัพท์สอบถามอาการอย่างใกล้ชิดจนกว่าผู้ป่วยจะหายจากโรค

ทายาทสืบทอดองค์ความรู้

พ่อหมอบุญมาเรียนวิชาจากครูหมอพื้นบ้านถึง ๗ ท่านเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี จนกระทั่งได้เป็นหมอพื้นบ้านผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน ท่านไม่ปล่อยให้ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านอีสานสาบสูญไปพร้อมกับตัวท่าน จึงประสงค์ถ่ายทอดวิชาให้แก่ผู้มีความตั้งใจจะเป็นทายาทหมอพื้นบ้านสืบทอดจากท่าน ซึ่งขณะนี้ มี ๒ คน คือ

นางสาวภักจิรา มุงเพี้ย อายุ ๑๙ ปี โดยเป็นผู้สืบทอดวิชาสมุนไพรของพ่อหมอบุญมา โดยตรง เป็นบุตรสาวของพ่อหมอบุญมา ได้เริ่มรับถ่ายทอดวิชาจากบิดาเป็นเวลา ๓ ปีมาแล้ว สามารถเป่าเด็กเป็นไข้ รักษาอีสุกอีใสโดยการเป่าและให้ยาตำรับ และกำลังเรียนวิชาการตรวจโรค ประเภทผีในท้อง ริดสีดวง และช่วยบิดาชุดยา เก็บสมุนไพร

ปัจจุบันเธอเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

นายประชา วิจิตร จังหวัดลพบุรี อายุ ๖๘ ปี เป็นบุตรบุญธรรมของพ่อหมอบุญมา เรียนวิชาเป่าเด็กเป็นไข้เป็นเวลา ๒ ปี ยังไม่สำเร็จวิชา

คุณูปการต่อวงการแพทย์แผนไทยและสังคม

๑. ประธานการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลโคกศรีสุพรรณ อำเภอกอศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

พ่อหมอบุญมาให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ท่านภูมิใจที่ได้มีโอกาสนำภูมิปัญญาความรู้หมอพื้นบ้านมาใช้ร่วมกับการรักษาภายในโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี และยังทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่งเสริมสุขภาพชุมชนในพื้นที่ด้วย

๒. ศูนย์เรียนรู้สมุนไพรในชุมชน

พ่อหมอบุญมาได้เปิดศูนย์เรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้านภายในบริเวณบ้านของท่าน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสมุนไพรในท้องถิ่นให้กับชาวบ้านในชุมชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจมาทัศนศึกษาซึ่งมีทั้งต้นสมุนไพรต่างๆ ที่ปลูกในที่ดินของท่านและสมุนไพรแห้งที่จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบบนเรือนพยาบาลของท่าน

๓. ถ่ายทอดองค์ความรู้หมอพื้นบ้านให้กับสถาบันการศึกษา

พ่อหมอบุญมาได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเชิงลึก ได้แก่ ภูมิปัญญาการเก็บรักษาสมุนไพรท้องถิ่นให้มีฤทธิ์สูงสุดในการใช้รักษาผู้ป่วย ให้กับนักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

ตำรับยาดีของพ่อหมอบุญมาที่ใช้บ่อย

๑. ตำรับยารักษาโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วยสมุนไพรชุดเดียวกัน ดังนี้ บอระเพ็ด รากไต้หวัน นมสาว หมอยสาวแก่ (ย่านลิเภา) ปืบ ทองทุ่ง

๒. ดำรับยารักษาโรคมะเร็งตับ ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้
ไม้ไต่ใบ หมอยสาวแก่ กำแพงเจ็ดชั้น โลดทะนงแดง ปืบ

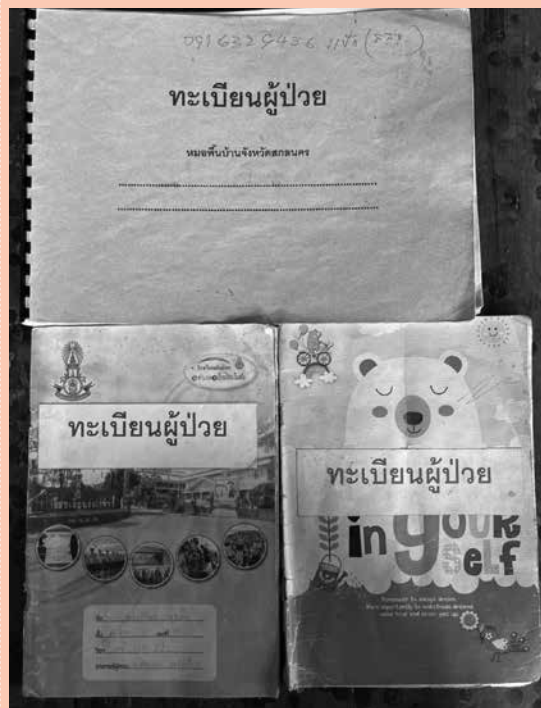
๓. ดำรับยารักษาโรคฝี ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้ เปลือก
ทะนนาน ส้มขี้ม่อน ส้มมะแวบ

ตำรับยาหลักที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วย ๙ ตำรับ
ของพ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย ดังนี้

๑. ตำรับยารักษาไข้หามกไม้
๒. ตำรับยารักษาอาการร้อนใน อีสุกอีใส ูสุวัด
๓. ตำรับยารักษาโรคผิวหนัง
๔. ตำรับยารักษาโรคกระเพาะ
๕. ตำรับยารักษาโรคดีซ่าน ตับอักเสบ
๖. ตำรับยารักษาอาการไข้ใน อาการกล้ามเนื้ออักเสบ
๗. ตำรับยารักษาอาการภูมิแพ้ โรคผิวหนัง
๘. ตำรับยารักษาอาการปวดหัวดิบ (ไมเกรน)
๙. ตำรับยารักษาเบาหวาน สำหรับตำรับยานี้ไม่หายขาดแต่
สามารถควบคุมน้ำตาลได้ (สำหรับรายละเอียดติดตามอ่านในบทต่อไป
ภูมิปัญญาสมุนไพรพื้นบ้าน)

ภูมิปัญญา สมุนไพรพื้นบ้าน

ยา ๙ ตำรับ ของพ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

ตำรับยา รักษาใช้หมากไม้

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : ไม้โจด สมอ

วิธีใช้ยา : นำมาต้มรวมกันรินเอาน้ำดื่ม ใช้ต้มดื่มจนยาจืด

ตำรับยารักษาร้อนใน อิสุกอี่ใส ภูสวัต

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : เครือตาปลา รากสมอ เห็ดขี้ผึ้งไม้แดง ไม้โจด

รากพุงหมู ไม้หนาวเดือนห้า อย่างละเท่าๆ กัน

วิธีใช้ยา : นำมาต้มรวมกันรินเอาน้ำดื่ม ใช้ต้มกินจนยาจืด

ยา ๙ ตำรับ ของพ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

ตำรับยา รักษาริดสีดวงทวาร

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : โลดทะนงแดง บวบลม หมอยสาวแก่

วิธีใช้ยา : นำมาต้มรวมกันใช้ดื่มกิน แล้วเอารากโลด
ทะนงแดงฝนทาทวารที่เป็นตึงโผล่ออกมา

ตำรับยารักษา โรคกระเพาะ

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : กำแพงเจ็ดชั้น โลดทะนงแดง หมอยสาวแก่
บวบลม ป๊อบ

วิธีใช้ยา : ต้มดื่มกินหรือบดใส่แคปซูลหรือปั้นเป็น
ยาลูกกลอน สำหรับยาต้มดื่มปริมาณ ๑ ถ้วยตราไก่/
ชามถ้วยเดียว ดื่มตอนร้อนได้ยิ่งดี ก่อนอาหารเช้าและเย็น

ยา ๙ ตำรับ ของพ่อหมอบุญมา มุงเพีย

ตำรับยารักษาดีชัน ตับอักเสบ

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : โลดทะนงแดง ไม้ไต่ใบ บวบลม กำแพงเจ็ดชั้น
หมอยสาวแก่ ปิบ

วิธีใช้ยา : ต้มกิน หรือบดใส่แคปซูล หรือทำเป็นลูกกลอน
สำหรับยาต้มดื่มปริมาณ ๑ ถ้วยตราไก่/ชามก้วยเดียว
ดื่มตอนร้อนได้ยิ่งดี ก่อนอาหารเช้าและเย็น

ตำรับยารักษาอาการชาใน อาการกล้ามเนื้ออักเสบ

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : พญามือเหล็ก ปิบ ประดงเลื้อด โลดทะนงแดง

วิธีใช้ยา : นำมาฝนดื่มกิน เป็นยาเย็น ยาแก้ชาใน ดื่ม
ปริมาณ ๕ แก้ว อุณหภูมิ หลังอาหารเช้าและเย็น

ยา ๙ ตำรับ ของพ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

ตำรับยารักษาอาการ ภูมิแพ้ ริดสีดวงจมูก

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : ตะไคร้ต้น ประดงเลือด จวงจันทร์

วิธีใช้ยา : บดให้ละเอียด นำมาสูดดม มีปล้อง (หลอด)
ใช้ปากเป่ายาเข้าทางจมูก ใช้ตอนเช้าและก่อนนอน

ตำรับยารักษาอาการ ไมเกรน

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : ปิบ เครือเขาแรบ หมอยสาวแก่ ม้ากระต๊อบโรง

วิธีใช้ยา : ต้มดื่มกินอุ่นๆ ดื่มปริมาณ ๑ ถ้วยตราไก่/
ชามก้วยเตี่ยว ก่อนอาหารเช้าและเย็น

ยา ๙ ตำรับ ของพ่อหมอบุญมา มุงเพี้ย

ตำรับยา รักษาเบาหวาน

สำหรับตำรับยานี้ไม่หายขาดแต่สามารถควบคุมน้ำตาลได้

ประกอบด้วยสมุนไพรสำคัญ ดังนี้

ส่วนผสม : บอระเพ็ด ประดงเลือด บวบลม หมอยสาวแก่ ปืบ

วิธีใช้ยา : ต้มดื่มกิน ดื่มปริมาณ ๑ ถ้วยตราไก่/ชามถ้วยเดียว ก่อน
อาหารเช้า กลางวัน และเย็น หรือบดทำเป็นยาลูกกลอน กิน ๑ เม็ด

“
แม่เมตตากรุณาโปรดสัตว์
โปรดมนุษย์ พุทธคุณ
”

หลักเกณฑ์ และแนวทางการคัดเลือก

หมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖

ความหมาย

หมอไทย หมายถึง ผู้ที่ได้รับขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยหรือ ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ตาม พรบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๖

วิชาชีพการแพทย์แผนไทยตามพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วย

(๑) การประกอบวิชาชีพ การแพทย์แผนไทย ได้แก่ การประกอบวิชาชีพด้านเวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การผดุงครรภ์ไทย การนวดไทย การแพทย์พื้นบ้านไทย หรือการแพทย์แผนไทยประเภทอื่น ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

(๒) การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

คุณสมบัติ

- ๑) เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย
- ๒) เป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือ การแพทย์แผนไทยประยุกต์
- ๓) ปฏิบัติงานดีเด่นที่เป็นแบบอย่างที่ดีได้ (ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี)
- ๔) เป็นคนดี มีจริยธรรม เมตตาธรรม ตามหลักศาสนา
- ๕) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการดูแลผู้เจ็บป่วย และถ่ายทอดความรู้

การให้คะแนน

๒๐ คะแนน (ข้อมูลพื้นฐาน)

- ประวัติการรักษาผู้ป่วย/การทำประโยชน์ในชุมชน
- ผลงานที่ผ่านมา

๓๐ คะแนน (ความรู้ ทักษะและความชำนาญ)

- การดูแลรักษาผู้ป่วย
- ความชำนาญเฉพาะโรค โรคที่สามารถรักษาที่มีประสิทธิผล
- การถ่ายทอดความรู้

๓๐ คะแนน (ความสามารถพิเศษ)

ตัวอย่างเช่น

- แพลตาร่า/บันทึกตำรา/มีตำรับเฉพาะ/มีเทคนิคการรักษาเฉพาะ/ประดิษฐ์อุปกรณ์การแพทย์/มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปลูกป่าชุมชน และเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน ฯลฯ

๒๐ คะแนน (คุณธรรม จริยธรรม)

- มีจรรยาแพทย์ เป็นคนดี มีคุณธรรม
- เป็นที่ยอมรับยกย่องของชุมชน

วิธีการคัดเลือก

• คัดเลือกจากหมอไทยดีเด่นระดับจังหวัด เพื่อคัดเลือกตัวแทนหมอไทยดีเด่นระดับภาคประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

• คณะทำงานพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖ จะคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนดีที่สุดจากหมอไทยดีเด่นระดับภาคทั้ง ๔ ภาค เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติพิจารณาตัดสิน

รางวัล

- ๑) โล่เชิดชูเกียรติและใบประกาศเกียรติคุณ
- ๒) เงินรางวัล

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ
ที่ ๔ / ๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ

เพื่อให้การดำเนินการคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม และได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ เพื่อเชิดชูเกียรติและสร้างขวัญกำลังใจของหมอพื้นบ้าน หมอแผนไทย ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ ในการทำประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีการมอบรางวัลในการประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก

อาศัยอำนาจของคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ ตามคำสั่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๑ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ โดยมีองค์ประกอบอำนาจและหน้าที่ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ นายวิชัย โชควิวัฒน์	ที่ปรึกษา
๑.๒ อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ที่ปรึกษา
๑.๓ นายเปรม ชินวันทนนานท์	ประธาน
๑.๔ นายประพจน์ เกตุราภัก	รองประธาน
๑.๕ รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะกรรมการ
๑.๖ ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย	คณะกรรมการ
๑.๗ นางสาวปารณัฐ สุขสุทธิ	คณะกรรมการ
๑.๘ นายวิรัช เกียรติสินยศ	คณะกรรมการ
๑.๙ นางศุภวรรณ พันธุ์ประ	คณะกรรมการ
๑.๑๐ นายสันติสุข โสภณศิริ	คณะกรรมการ
๑.๑๑ นางสาวณีย์ กุลสมบุรณ์	คณะกรรมการ
๑.๑๒ ผู้อำนวยการกองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑.๑๓ เจ้าหน้าที่กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์พื้นบ้านไทย	ผู้ช่วยเลขานุการ

- ๒ -

๒. ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๒.๑ จัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาคัดเลือกหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ
 - ๒.๒ ดำเนินการพิจารณาคัดเลือก โดยประสานความร่วมมือหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาบุคคลผู้สมควรได้รับการคัดเลือก
 - ๒.๓ เสนอชื่อ ประวัติ ผลงานของบุคคลผู้สมควรได้รับการพิจารณาคัดเลือกต่อคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพิจารณาคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ
 - ๒.๔ จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลในการเผยแพร่และใช้ประโยชน์ต่อไป
 - ๒.๕ ดำเนินการประกาศเกียรติคุณผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นหมอไทยดีเด่นแห่งชาติ ในการประชุมวิชาการประจำปี การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก
 - ๒.๖ ปฏิบัติงานอื่นๆที่คณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๒

(นายวิชัย โชควิวัฒน์)

ประธานคณะกรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ

ขอบคุณหน่วยงานและบุคคลผู้เกื้อหนุน

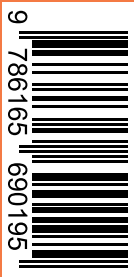
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร
- ชมรมหมอพื้นบ้านจังหวัดสกลนคร
- พ.ญ.ณัฐปภัสร นวัตกรรม นวัตกรรม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโคกศรีสุพรรณ
- นายภูษพงศ์ สุพัฒน์กุล สาธารณสุขอำเภอโคกศรีสุพรรณ
- นางสาวสำรวย พิมพ์ลาย นายกเทศบาลตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ
- นายเชวงศักดิ์ ยาทองไชย ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๔ บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอ

โคกศรีสุพรรณ

- นายผดุงชัย ชำชัย กำนันตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ
- ประธานและสมาชิกชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลตองโขบ
- เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลโคกศรีสุพรรณ
- ชาวบ้าน หมู่ ๔ บ้านนามน ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ
- นายอภิวัฒน์ แสงวงศ์ เกษตรกรชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

สกลนคร

- ผศ.ดร.พิเชษฐ เวชวิฐาน คณบดีคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

“

กล้าคิด

กล้าพูด

กล้าทำ

”

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
Department of International Trade Promotion

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
Thailand Herbal Expo 2023

ศูนย์สุขภาพไทย

สำนักงานส่งเสริมการค้า
สุขภาพแห่งชาติ